

Asia: VN/13551/2019

Valtioneuvoston periaatepäätös Kiertotalouden strategisesta ohjelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vesilaitosyhdistys (VVY) on vesihuoltolaitosten toimialajärjestö. Jäseninämme on noin 300 vesihuoltolaitosta kattava noin 90 % maamme vesihuollosta. Järjestetty vesihuolto kattaa tällä hetkellä talousveden osalta yli 90 % ja jätevesien johtamisen ja käsittelyn osalta yli 80 % Suomen väestöstä.

Vesilaitosyhdistys kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston periaatepäätöksestä Kiertotalouden strategisesta ohjelmasta ja pitää valtioneuvoston periaatepäätöstä kiertotalouden strategisesta ohjelmasta ja sitä edeltäneestä kiertotalouden strategiseksi ohjelmaksi kannatettavana ja voimakkaana kiertotalouden edistämisen kokonaisvaltaisena keinona. Kiertotalouden strategisessa ohjelmassa kirjattu tavoitteena oleva yli hallituskauden tähtäävä pitkäjänteinen työ on tärkeää, sillä kiertotalouden toteuttamisen kannalta merkittävimmät toiminnot ovat myös usein investoinneiltaan mittavia ja pitkäjänteinen tuki muutosten toteutuksessa on merkittävässä roolissa tulosten saavuttamisessa.

Ohjelman visio ja tavoitteet

Kiertotalouden strategisessa ohjelmassa on esitetty visiona, ”että Suomessa vuonna 2035 hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta on menestyvän taloutemme perusta, jossa:

- Kestävät tuotteet ja palvelut ovat talouden valtavirtaa ja jakamistalous arkipäivää.
- Valintamme ovat tulevaisuuskestäviä ja vahvistavat reilua hyvinvointiyhteiskuntaa.
- Vähemmällä enemmän: luonnonvarojen käyttö on kestävää ja materiaalit pysyvät kierrossa pidempään ja turvallisesti.

- Kiertotalouden läpimurto on tehty innovaatioiden, digitaalisten ratkaisujen, fiksun sääntelyn sekä vastuullisten sijoittajien, yritysten ja kuluttajien avulla.
- Kiertotalous-Suomi vaikuttaa maailmalla ja tarjoaa kestäviä ratkaisuja kansainvälisillä markkinoilla.”

Vesilaitosyhdistys näkee, että visio on kannatettava, toteuttavissa oleva sekä asiaa edistävä.

Kiertotalouden strategiassa todetaan myös: ”..vision toteutuminen edellyttää luonnonvarojen kestävä ja tehokasta käyttöä. Tätä linjaavat seuraavat askeleet ja tavoitteet:

- Uusiutumattomien luonnonvarojen kulutus vähenee, ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö voi kasvaa siten, että kotimaan primääriraaka-aineiden kokonaiskulutus ei 2035 ylitä vuoden 2015 tasoa. Vientituotteiden valmistukseen käytetyt luonnonvarat eivät kuulu tavoitteen piiriin.
- Resurssien tuottavuus kaksinkertaistuu vuoden 2015 tilanteesta vuoteen 2035 mennessä.
- Materiaalien kiertotalousaste kaksinkertaistuu vuoteen 2035 mennessä.”

Strategiassa todetaan tavoitteiden saavuttamisesta lisäksi seuraavaa: ”Vaikutusten arvioinnissa on myös todettu, että paljon mahdollisuuksia liittyy sääntelyyn, joka mm. taloudellisen ohjauksen avulla pakottaa ottamaan nykyistä paremmin huomioon neitseellisten raaka-aineiden käytön ulkoisvaikutuksia. Tällainen sääntely voi, uusioraaka-aineiden laatukriteerien ja jätteen luokittelun päättymisen kriteerien ohella, olla ratkaisevaa uusioraakaainemarkkinoiden kehittymiselle. Viranomaisten yhteistyö lainsäädännön toimeenpanossa on myös vaikutusten arvioinnin perusteella tärkeää. Jotta olisi mahdollista kehittää toimiva verkosto ohjelman mukaisesti, on kokeilemalla haettava toimivat yhteistyömenettelyt, jotka edistävät kiertotaloutta myös käytännössä.”

Vesilaitosyhdistys toteaa kunnioittavasti, että tavoitteet ovat kannatettavia ja näkee, että tavoitteiden saavuttamiseksi on hyvin tärkeää ottaa huomioon nykyistä enemmän neitseellisten raaka-aineiden käytön ulkoisvaikutukset, kuten strategiassa on todettu.

Kiertotalouden kannustimet

Kiertotalouden strategiassa todetaan, että ”Julkisilla hankinnoilla on mahdollisuus tukea vähähiilisiä ja kiertotalouden mukaisia ratkaisuja. Julkinen sektori voi edistää kestävyystavoitteiden saavuttamista merkittävästi käyttämällä ostovoimaansa sellaisten tavaroiden, palvelujen ja urakoiden hankkimiseen, joiden ympäristövaikutukset ovat muita pienemmät. Julkinen sektori voi luoda myös uusia markkinoita energia- ja resurssitehokkaiden ratkaisujen hankkijana.”

Vesilaitosyhdistys haluaa nostaa kunnioittavasti esiin, että usein julkisissa hankinnoissa kestävyystavoitteiden saavuttaminen voi olla ristiriidassa toiminnan kustannusten alentamispaineen

kanssa ja tämä tulisi ottaa huomioon toimenpiteitä suunniteltaessa. On tärkeää, että toimijoilla on myös taloudellisia kannustimia valita kestävyystavoitteiden mukainen ratkaisu.

Vesilaitosyhdistys pitää hyvänä, että kiertotalouden strategiassa on todettu seuraavaa: ”Kehitämme taloudellisia kannusteita, jotka tukevat luonnonvarojen säästeliästä käyttöä, vähentävät hiilidioksidipäästöjä sekä edistävät kiertotalouden palvelumallien yleistymistä.

Arvioimme osana Kestävän verotuksen tiekartan valmistelua jäteveron korottamisen ja laajentamisen, maa-ainesveron, kaivosveron, kierrätysteollisuuden sähköveroluokan alentamisen sekä mahdollisten muiden veromallien mahdollisuuksia edistää kiertotaloutta.”

Vesilaitosyhdistys nostaa esiin, että tekstissä todettu kierrätysteollisuus tulisi määrittää tarkemmin ja tätä tehdessä huomioida, että kierrätysteollisuuden kaltaista toimintaa voi olla perinteiden teollisuuden tai julkisten toimintojen, kuten vesihuoltolaitosten sisällä ja tämä tulisi huomioida myös kannustimia huomioitaessa. Vesilaitosyhdistys pitää tärkeänä, että kiertotalouden strategian muissakin kohdissa terminä käytetty teollisuus tulisi nähdä laajemmin myös mukaan lukien esimerkiksi vesihuoltolaitokset niiltä osin, kun ne soveltuvat strategian piiriin.

Vesihuoltotoiminnot ovat kansallisesti ja myös paikallisesti merkittävä kiertotaloudellinen toiminto ja vesihuoltolaitosten kiertotalouden ja siihen liittyvien innovaatioiden tukeminen on tärkeää ja myös strategian vaikuttavuutta tukevaa. Strategiassa onkin nostettu kuntien toiminnot ja merkittävyys tärkeäksi ja toteutuksen kannalta merkittäväksi asiaksi, mitä Vesilaitosyhdistys pitää kannatettavana.

Kiertotalouden markkinat

Vesilaitosyhdistys pitää tärkeänä, että kiertotalouden tehokkaan edistämisen kannalta asiaa katsotaan vahvasti markkinalähtöisesti. Markkinoilla tulee olla kannustimia kiertotaloutta tukevien valintojen tekemiseen lainsäädännöllisesti ja kustannuksellisesti. Kiertotalouden strategiassa todetun tuotteiden eliniän ja kestävyden pidentämisen lisäksi on tärkeää huomioida tuotteen koko elinkaaren aikaiset päästöt ja pyritään vähentämään niitä päästöön huomioiden myös esimerkiksi tuotteista kotitalouksien kautta päätyvät tai tuotannon aikaiset päästöt kunnallisille jätevedenpuhdistamoille ja tätä kautta tai suoraan myös mahdollisesti vesistöihin ja ympäristöön. Jätevedenpuhdistamot ovat myös itsessään tärkeitä kiertotaloustoimijoita ja tämän tukemisen mahdollistaminen myös tuotteiden koko elinkaariajattelun, ja päästöjen minimoimisen kautta myös viemäriin on tärkeää.

Kiertotalous keskeisillä sektoreilla

Strategiassa on todettu, että kunnat ja alueet ovat kiertotalouden avainpelaajia ja, että kunnilla ja alueilla on merkittävä rooli kiertotaloutta tukevien palveluiden ja ratkaisujen suunnittelussa ja edistämässä yhdessä alueen toimijoiden ja yritysten kanssa.

Vesilaitosyhdistys haluaa tukea tätä argumenttia ja todeta, että kuntien kautta kulkevien ja niiden toiminnassa syntyvien massavirtojen hyödyntäminen on tärkeää. Samanaikaisesti tulee huomioida, että kiertotalouden toteuttamisesta ei synny uusia päästöjä ympäristöön, eikä se vaaranna esimerkiksi vesivarantojen tilaa.

Vesilaitosyhdistys toteaa, että kuten strategian kohdassa 2.3.2 todetaan, on tärkeää, että kiertotalouden edistämisen toteutuksessa on otettu huomioon ja tuetaan YK:n kehityksen tavoitteita ja erityisesti tavoitetta koskien ”Puhdas vesi ja sanitaatio (6): Kiertotalouden toimintamallit (vedenpuhdistus, jätevedenkäsittely, veden uudelleenkäyttö ja kierrätys, ravinteiden talteenotto, biokaasujärjestelmät) parantavat puhtaan juomaveden saatavuutta ja laatua sekä vähentävät saastumista”.

Vesilaitosyhdistys haluaa vielä todeta, että on tärkeää huomioida, että kiertotalouden toimintamallien osalta järkevin toteutettava vaihtoehto voi vaihdella alueellisesti ja olla erilainen eri kohdissa maata ja tämä tulisi ottaa huomioon strategian

Lindell Paula
Suomen Vesilaitosyhdistys ry